

การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การคลังท้องถิ่น หมายถึง การหารายได้ การใช้จ่าย การงบประมาณ การก่อหนี้ การพัสดุ การเงิน และการบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายรับของ อปท. โดยทั่วไป รายรับของ อปท. มี ๕ ประเภท คือ

๑. รายได้จากภาษีอากร

(๑) ภาษีท้องถิ่นจัดเก็บเอง (Local Levied Tax) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในเขตท้องถิ่นนั้น และมีการคิดค่าบริการที่เก็บจากผู้ใช้บริการตามที่ท้องถิ่นจัดให้มีขึ้น ประกอบด้วย

(๑.๑) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

(๑.๒) ภาษีบำรุงท้องที่

(๑.๓) ภาษีป้าย

(๑.๔) อากรฆ่าสัตว์

(๒) ภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้ (Surcharge Taxes) หรือ แบ่งให้ (Shared Taxes)

(๒.๑) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

(๒.๒) ภาษีธุรกิจเฉพาะ

(๒.๓) ภาษีสรรพสามิต และภาษีสุรา

(๒.๔) ภาษีการพนัน

(๒.๕) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน เป็นภาษีที่รัฐจัดเก็บและแบ่งให้

(๓) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

(๔) ภาษีอื่นๆ เช่น ภาษีเพื่อการศึกษา ภาษีการค้าปลีกลำน้ำ ภาษีการค้าปลีกยาสูบ

๒. รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร เช่น ค่าธรรมเนียมการจัดขยะฯ ค่าใบอนุญาตก่อสร้างและปรับปรุงอาคาร

๓. เงินอุดหนุน เช่น เงินอุดหนุนการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) เงินอุดหนุนทั่วไป ไม่ได้ระบุรายการใช้จ่ายเงินไว้เป็นการเฉพาะ เทศบาลสามารถนำไปใช้จ่ายในกิจการใดๆ ก็ได้ โดยจัดสรรตามจำนวนประชากรในเขตเทศบาลในอัตรา ๑๒๐ บาท ต่อประชากร ๑ คน

(๒) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ให้ใช้จ่ายในการดำเนินกิจการบางอย่างโดยเฉพาะ เช่น โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข จัดสรรตามหลักการ ท้องถิ่นที่มีรายได้มากจัดสรรให้น้อย ท้องถิ่นมีรายได้น้อยจัดสรรให้มาก และหลักการ มีพื้นที่และประชากรน้อยจัดสรรให้น้อยมีพื้นที่และประชากรมากจัดสรรให้มาก

(๓) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจกรรมพิเศษ เป็นเงินอุดหนุนให้แก่เทศบาลตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด โดยความเห็นชอบของสำนักงบประมาณและกรมการปกครอง

๔. เงินกู้ เป็นรายรับที่ท้องถิ่นสามารถใช้จ่ายได้ ในกรณีที่ท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยขอกู้ยืมเงินจากเงินกองทุนของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กองทุนส่งเสริมกิจการองค์การบริหารส่วนจังหวัด (กสอ.) หรือ กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (กสท.)

๕. เงินสะสมและรายได้พิเศษอื่นๆ เงินสะสมเป็นเงินที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งนำเงินสะสมของตนในอัตราร้อยละ ๑๐ ของเงินสะสมประจำปีไปยังกรมการปกครองเพื่อฝากในธนาคาร ในระยะ ๓ เดือนแรกของปีงบประมาณถัดไป ส่วนเทศบาลแต่ละแห่งก็นำเงินสะสมของตนในอัตราร้อยละ ๑๐ ของเงินสะสมประจำปีไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อฝากในธนาคารภายใน ๓ เดือนแรกของปีงบประมาณ ซึ่งโดยหลักการองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลสามารถใช้เงินออมของตนได้ด้วยเงินกู้ ซึ่งจะต้องมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการของตน ส่วนรายได้พิเศษอื่นๆ เช่น รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ รายได้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น

รายการของ อปท. โดยทั่วไป รายการของ อปท. มี ๒ ประเภท คือ

๑. รายการประจำ ได้แก่ รายการประเภทเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค และเงินอุดหนุน

๒. รายการเพื่อการลงทุน หรือรายการเพื่อการพัฒนา ได้แก่ รายการประเภทค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง

การงบประมาณ ของ อปท.

การงบประมาณของ อปท. จะต้องมีการประมาณการรายรับ ได้แก่ รายได้และเงินได้อื่น ส่วนการประมาณการรายจ่าย ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายทั่วไปและงบประมาณรายจ่ายเฉพาะกาล เช่น ปรธาธนาอนุบาล ขนส่ง จำหน่ายเนื้อสัตว์ น้ำมันเชื้อเพลิงและแก๊ส การโรงแรม และการพาณิชย์

กระบวนการงบประมาณของ อปท. ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ การจัดทำงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการควบคุม การตรวจสอบ และการติดตามผลงบประมาณ

การพัสดุของ อปท.

ได้แก่ การจัดหา ๕ วิธี คือ วิธีการจัดทำเอง วิธีการซื้อการจ้าง วิธีประกวดราคา วิธีพิเศษ วิธีกรณีพิเศษ การควบคุม ได้แก่ การเก็บรักษาพัสดุ การเบิกจ่ายพัสดุ การตรวจสอบพัสดุประจำปี การจำหน่าย ได้แก่ ขาย แลกเปลี่ยน โอน แปรสภาพ หรือทำลาย และการจำหน่ายเป็นสัญญา

การเงินของ อปท.

ได้แก่ การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การเบิกจ่ายเงิน และการตรวจเงิน

“เงินรายรับ” หมายความว่า เงินทั้งปวงที่ อปท. จัดเก็บ หรือได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือจากนิติกรรม

“เงินนอกงบประมาณ” หมายความว่า เงินทั้งปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของ อปท. เว้นแต่ เงินที่ปรากฏว่าเป็นงบประมาณรายจ่าย และเงินที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อปท. โดยระบุดัตถุประสงค์

“ทุนสำรองเงินสะสม” หมายความว่า ยอดเงินสะสมจำนวนร้อยละ ยี่สิบห้าของยอดเงินสะสมประจำปีทุกสิ้นปีงบประมาณ เพื่อรักษาเสถียรภาพการเงินการคลังของ อปท.

“เงินสะสม” หมายความว่า เงินเหลือจ่ายจากเงินรายรับตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี และหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และให้หมายความรวมถึงเงินรายรับอื่นที่ อปท. ได้รับไว้ภายในวันสิ้นปีงบประมาณ หลังจากที่ได้หักทุนสำรองเงินสะสมไว้แล้ว และรวมทั้งเงินสะสมปีก่อนๆ ด้วย

การบัญชีของ อปท.

ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการบันทึกบัญชี การจัดทำทะเบียน และรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดไว้ว่า ให้บันทึกบัญชีรายได้ตามเกณฑ์ค้างรับ บันทึกบัญชีรายรับตามเกณฑ์เงินสด มีการบันทึกบัญชีเงินอุทิศเฉพาะเจาะจง เงินสดใช้ค่าเสียหายและเงินรับฝากประเภทต่างๆ มีการบันทึกรายการในสมุดเงินสดจ่าย บันทึกบัญชีเงินยืมจากรายการที่ได้ตั้งงบประมาณ การรับจ่ายเงินกู้ การจ่ายเงินล่วงหน้า การเบิกตัดปี การยืมเงินสะสม และการจ่ายขาดเงินสะสม การจำหน่ายหนี้สูญ การปิดบัญชี การจัดทำรายงานการเงิน และงบแสดงฐานะการเงิน

ความสัมพันธ์ระหว่างการคลังรัฐบาลและการคลังท้องถิ่น

โดยทั่วไปการคลังของประเทศต่างๆ ประกอบด้วย การคลังรัฐบาลกลาง และการคลังรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งการคลังทั้งสองดังกล่าวต่างก็มีความสัมพันธ์ทั้งทางด้านการกระจายอำนาจ หน้าที่ความรับผิดชอบหรือรายจ่ายและรายได้

๑. การกระจายอำนาจทางการคลัง หมายถึง การโอนความรับผิดชอบในการตัดสินใจด้านการเงินจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ อปท. สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ลักษณะสำคัญมีดังนี้

(๑.๑) บริการสาธารณะที่ให้กับท้องถิ่น จะต้องจัดเก็บจากประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับบริการนั้น

(๑.๒) ผู้ใช้บริการท้องถิ่น อาจจะต้องจ่ายค่าบริการบางส่วน โดยประชาชนในท้องถิ่นอาจร่วมกับ อปท. ผลิตบริการสาธารณะ

(๑.๓) อปท. สามารถหารายได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และอากรฆ่าสัตว์

(๑.๔) มีการโอนรายได้จากรัฐบาลกลางสำหรับการใช้จ่ายบางอย่างหรือการใช้จ่ายทั่วไปให้แก่ อปท.

(๑.๕) อนุญาตให้ อปท. กู้ยืม

๒. หน้าที่ความรับผิดชอบ หรือ รายจ่าย หมายถึง อปท. มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดระบบการบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท.

๓. รายได้ หมายถึง รายได้ของ อปท. ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท.